

Media təhsili və media savadlılığı bütün ölkələr üçün aktualıq kəsb etməkdədir

Firudin QURBANOV: “Media təhsilinin əsas missiyası müasir informasiya şəraitində yeni nəslə gələcək həyata hazırlamaqdır”

Təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanov Media Savadlılığı üzrə Mərkəzin “Connections” adlı elektron jurnalına müsahibə verib.

Jurnal ötən ilin iyun ayında Tbilisi şəhərində keçirilən Şərq Tərəfdaşlığı ölkələri təhsil nazirlərinin görüşündə nazir müavini Firudin Qurbanovun bank sektorunun yeni işçiləri işə qəbul edərkən hansı meyarları əsas götürməsi ilə bağlı maraqlı düşüncələrinə qayıdıb və bu düşüncələrin onun təhsil fəlsəfəsiylə hansı formada əlaqəli olması ilə maraqlanıb.

“21-ci əsrdə verilən təhsil daha çevik, xüsusilə əldə olunan bilik və bacarığın tətbiqi imkanlarını şərtləndirən bir vasitə olmalıdır”

Firudin Qurbanov jurnal əməkdaşının sualına belə cavab verib:

– 21-ci əsrdə texnologiyaların sürətlə inkişafı həyatın müxtəlif sahələrinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir etdiyi kimi, formal təhsildən də yan keçməyib. Bu gün təhsil baxımından əldə olunan nailiyyətlərin praktikada tətbiqi arasında zaman uyğunsuzluğu mövcuddur və sənaye bir çox hallarda bu uyğunsuzluğu həzm edə bilmir. Formal təhsil çərçivəsində əldə olunan bilik və bacarıqların müəyyən zaman kəsiyindən sonra tətbiqi imkanları məhdudlaşır və ya əldə olunan bilik artıq arxaikləşir. Bu baxımdan daha qısa müddətə əldə olunan, xüsusilə peşəyönümlü ixtisaslar daha cəlbədicidir. İnsanlar həm zaman, həm də maliyyə baxımından daha az məsrəfli intensiv kurslara üstünlük verir.

Bu kontekstdə 21-ci əsrdə verilən təhsil daha çevik olmalı, xüsusilə əldə olunan bilik və bacarığın tətbiqi imkanlarını şərtləndirən bir vasitə olmalıdır.

Eyni zamanda, müasir dövrdə şəxsiyyətin məsuliyyətli şüurunun formalaşdırılması üçün bir çox amillərin rolu olduqca əhəmiyyətlidir: fərdi şüurun, insan mənəviyyə-

tının inkişaf səviyyəsi, sosial həyatda fəaliyyəti.

“Belə kompetensiyalardan biri media savadı təhsildir”

Media savadlılığı üzrə təhsil çərçivəsində insanların/tələbələrin tənqidi tənqidi tənqidi inkişaf etdirilməsinin, bunun onların daha yaxşı qərar verməsinə təsiri, ümumiyyətlə, media təhsilinin əhəmiyyəti ilə bağlı suala cavab verərkən F.Qurbanov deyib:

– Müasir dövrdə kütləvi kommunikasiya vasitələri və təhsil sistemi şəxsiyyətin formalaşmasında əsas sosiallaşdırıcı institutlar kimi çıxış edir.

Buna görə də təhsil sisteminin inkişaf konsepsiyasının sivilizasiyanın inkişaf səviyyəsinə uyğunlaşdırılması müasir dövrdə mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Son dövrlərdə aparılan tədqiqatlarla uşaqlarda müasir dünya və gələcək naminə şəraitlərin formalaşdırılması mövzusu üstünlük təşkil edir. Əksər hallarda mədəniyyətlərəsas kommunikasiya, media savadlılığı, rəqəmsal bacarıqlar, kritik düşüncə, innovativlik, adaptivlik (uyğunlaşma) kimi anlayışlar səslənir.

Yeni global informasiya cəmiyyətində həyat hədəflərinin və layihələrin reallaşdırılması vətəndaşların informasiya məkanına nə dərəcədə cəlb olunmasından asılıdır. Beləliklə, insanların şüuruna təsir etmək missiyası informasiya sahə-

sinə keçir. Bu cür şəraitdə təhsil sistemi qarşısında insanların yeni həyat fəaliyyətinə uyğunlaşmasını təmin edən kompetensiyaların formalaşması ilə bağlı yeni problemlər yaranır.

Belə kompetensiyalardan biri media savadı təhsildir. Media savadlılığının informasiya mənbələri və axını ilə kifayət qədər səmərəli qarşılıqlı əlaqə qurma, axtarış aparmaq, təhlil etmək, tənqidi qiymətləndirmək və müxtəlif kütləvi informasiya, kommunikasiya vasitələrlə yayılan media mətnləri yaratmaq qabiliyyəti kimi müəyyən etmək olar. Media savadı təhsilinin əhəmiyyəti, ilk növbədə, məhz bəhs etdiyimiz məqamlarla bağlıdır. Digər tərəfdən, media savadı təhsili şəxsiyyətin formalaşmasında getdikcə daha çox rol oynayır. YUNESKO-nun əsas sənədlərinə əsasən, media təhsili insan hüquqlarının dəstəklənməsi, gənclərin sülh, ədalət, azadlıq, qarşılıqlı hörmət və anlaşma ruhunda formalaşmasında mühüm rol oynayır.

F.Qurbanovun sözlərinə görə, global media mədəniyyəti bu gün dünyada çox genişlənib və o, fəal təsirə malikdir. Media mədəniyyəti özündə informoloji, həm də kulturoloji aspektləri ehtiva edir. Beləliklə, müasir cəmiyyətdə informasiya mədəniyyəti kitabxanalara, media-ya, kompüter şəbəkələrinə istiqamətlənməyə imkan verən tətbiqi biliklər toplusundan daha çox, şəxsiyyətin inkişafının müəyyən meyarlarını, qavrama dialoqunu, variativliyini, biliklər sisteminin aşkarlığını səciyyələndirir.

Nazir müavini bildirir ki, XXI əsrdə media təhsili dedikdə, həm də media ilə ünsiyyət mədəniyyətinin formalaşması, kritik düşüncə, yaradıcı və kommunikativ bacarıqların inkişafı, media mətnlərinin təhlili və qiymətləndirilməsi, media texnikalarından istifadə bacarıqlarının öyrədilməsi kimi məsələlər nəzərdə tutulur.

“...Honkonqlu professorun öz qız övladı ilə bağlı söylədiyi, doğrudan da təsirli və günümüzün reallığıdır”

F.Qurbanov işə qəbul olunan hər bir mütəxəssisdə bilik, savadla yanaşı, insani keyfiyyətlərin vacibliyini konkret bir nümunə təmsilində belə izah edib:

– İstanbul şəhərində keçirilən konfransda honkonqlu professorun öz qız övladı ilə bağlı söylədiyi, doğrudan da təsirli və günümüzün reallığıdır. Maliyyə ixtisası üzrə təhsil almayan övladı bir gün atasına bank sektorunda işə qəbul ediləcəyini deyəndə, ata təəccüblənir və tərəddüd etmədən bankla əlaqə saxlayaraq övladının bu ixtisas üzrə

təhsil almadığını bildirir, belə bir sistemin bank sektorunda işə qəbulunun həqiqət olub-olmadığını bank rəhbərliyindən soruşur. Bank rəhbərliyi isə ataya ümumi şəraitəyə, yüksək mənəviyyətə və mədəniyyətə, düşüncəyə sahib bir namizədi axtardıklarını və bankın fəaliyyəti ilə əlaqədar xüsusi təlim veriləcəyini bildirmişdi. Professora deyilmişdi ki, biz çoxdandır, mütəxəssis axtarmırıq. Bizə yüksək insani keyfiyyətlərə malik işçilər lazımdır və sizin qızınız 6 ay ərzində gözəl mütəxəssis kimi formalaşacaq.

Nazir müavini müsahibəsində Azərbaycanın təhsil siyasətində gənc nəsle tolerantlıq, bəşəri və mədəni dəyərlərə hörmət hissini aşılamağın əsas yer tutmasına diqqət çəkib. Bildirib ki, təhsil proqramları, dərslilər, dərşəraitləri hazırlanarkən tolerantlıq, multikulturalizm, bərabər imkanlar ciddi şəkildə nəzərə alınır, digər xalqlara, millətlərə, mədəniyyətlərə qarşı tolerantlıq keyfiyyətləri əsas götürülür.

O, Azərbaycan universitetlərinə bakalavriat səviyyəsində “Multikulturalizmə giriş”, magistratura səviyyəsində “Azərbaycan multikulturalizmi” fənlərinin tədris olunduğunu diqqətə çatdırıb.

Jurnalın “Media savadlılığı hazırda Avropa İttifaqı, NATO və ABŞ, digər ölkələrdə akkreditə olunmuş nümayəndəlik üçün strateji müdafiə hesab olunur. Siz media savadlılığın ölkəniz üçün strateji müdafiə prioriteti kimi görürsünüz mü?” – sualına F.Qurbanov belə cavab verib:

– Media təhsili və media savadlılığı IV sənaye inqilabları dövründə bütün ölkələr üçün aktualıq kəsb etməkdədir. İnformasiyaların, texnologiyaların sürətlə yayılması qarşısını almaq proses olduğu kimi, onun yaratdığı problemləri, zərərli təsirlərini aradan qaldırmaq da bir o qədər prioritet əhəmiyyət kəsb edir.

Biz bu gün internet əsərində, informasiya texnologiyalarının inkişafı dövründə yaşayırıq. Azərbaycanda siyasi plüralizm hökm sürür, azad mətbuat, internet və informasiya orqanları fəaliyyət göstərir, əhalinin böyük bir hissəsi internetdən istifadə edir. Buna görə də media təhsili rəqəmsal texnologiyaların artan təsirlərini nəzərə almalıdır. Bəzən qeyri-obyektiv, etibarlı istinad mənbəyi olmayan informasiyalar cəmiyyət həyatının istənilən sahəsində çətinlik yarada bilər. Buna görə də keyfiyyətli media təhsili strateji müdafiə əhəmiyyəti kəsb edir.

“Bir sıra hallarda dünya ictimaiyyəti bundan agah olmaya bilər, amma...”

Təəssüf ki, son illər global media vasitələrində separatçı rejimlərin təbliği və təşviqi getməkdədir.

Bu yanaşma beynəlxalq hüququn norma və prinsiplərinə zidd olmaqla yanaşı, beynəlxalq təhlükəsizlik üçün ciddi maneədir. Təsədüfi deyil ki, separatçı rejimlərin fəaliyyətini leqallaşdırmaq məqsədi ilə beynəlxalq hüquq çərçivəsində tanınmayan ərazilərdə qeyri-qanuni yaradılmış və fəaliyyət göstərən təhsil müəssisələrinin təşviqi aparılır. Bəzi hallarda isə bu kimi qeyri-qanuni əməkdaşlığı demokratiyanın təsbit olunduğu ölkələrin təhsil müəssisələri də yaradır. Bir sıra hallarda dünya ictimaiyyəti bundan agah olmaya bilər, amma mediannın fəaliyyəti bu məsələni işıqlandırmaq və media savadlılığı baxımından insanların əsas missiyası bu kimi halları qanamaqdır.

Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində qeyri-qanuni yaradılan rejimin çetiri altında fəaliyyət göstərən təhsil müəssisələrinin beynəlxalq fəaliyyətinə dair məlumat media vasitələrində yayımlandıqda, məni məyus edir. Düşünürəm ki, media savadlılığının artırılması bu kimi halların qınanmasına gətirib çıxarar.

Media savadlılığı və obyektiv kritik düşüncə yaşadığımız XXI əsrdə müxtəlif manipulyasiyaları dəf etmək üçün çox vacib, həyatı bacarıqlardır. Media təhsili vətəndaşlarda media və informasiya risklərinin profilaktikası olaraq müasir media sənətlərinin formalaşdırılmasına, vətənpərvərlik mədəni və mədəni dəyərlərin tərbiyəsinə yönəlməklə, media savadlılığının səviyyəsini artırır. Media təhsilinin əsas missiyası müasir informasiya şəraitində yeni nəslə gələcək həyata hazırlamaqdır. Onun ən böyük əhəmiyyəti də, fikrimcə, budur.

“Media savadlılığı təhsil sahəsi üçün də mühüm əhəmiyyət kəsb edir”

“Media savadlılığını təhsil sisteminə genişləndirmək üçün hansı imkanlar mövcuddur, hansı məhdudiyyətlər vardır” – sualını F.Qurbanov belə cavablandırdı:

– Şübhəsiz ki, biz global təhsildə baş verən dəyişiklikləri, prosesləri təhlil edirik, qiymətləndiririk və müsbət təcrübəni milli təhsil sisteminizdə tətbiq etməyə çalışırıq. Bu mənada bəhs etdiyiniz media savadlılığı təhsil sahəsi üçün də mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bunu real dövrdə, sənaye inqilabları dövrünün yaratdığı mühüm sosial-siyasi, iqtisadi, texnoloji, kultural dəyərləri də diktə edir. Azərbaycanın təhsil sistemi şəffaflyq, vətəndaş məmnunluğu, əlyetərlik, bəşəri dəyərlərin təntənəsi kimi mühüm dəyərləri özündə ehtiva edir. Bu dəyərlərin ölkəmizdə cəmiyyət üzvlərinə çatdırılmasında isə media savadlılığının mühüm əhəmiyyəti danılmazdır

və onun yayılma imkanları, dəyərlərə əsaslanan təhsilin hər bir ailəni, cəmiyyət üzvünü əhatə etməsi, həm də mediannın bu prosesdə keyfiyyətli fəaliyyətdən asılıdır. Azərbaycan dünya miqyasında tolerant münasibətin modelini yaratmış bir ölkədir və bu, özünü mediaya münasibətdə də göstərir. Təhsil sisteminə baş verən proseslərin, müsbət dəyişikliklərin insanlara çatdırılması və hər kəsin bu prosesdə bərabər şəkildə iştirakının təmin olunması yolunda ölkəmizdə media təhsili üçün maneə yoxdur. Əksinə, media təhsilinin ölkəmizdə yayılması üzrə əldə olunmuş müsbət təcrübədən danışa bilərik. Təhsil Nazirliyi artıq bir neçə ildir ki, bu sahədə konkret layihələr, təhsil sahəsində media və aqşarlıq problemlərinə dair silsilə tədbirlərin təşəbbüsçüsü kimi çıxış edir. Bu təşəbbüsdə ölkənin bütün media qurumları, ali məktəblərin mətbuat xidmətləri, təhsil ekspertləri iştirak edir və bu təcrübə bəhs etdiyiniz media savadlılığının yayılmasının mühüm aspektlərindən biri kimi qiymətləndirilə bilər. Bundan əlavə, Təhsil Nazirliyinin təşəbbüsü ilə “Təhsil sosial mediada” layihəsi həyata keçirilir ki, onun da məqsədi Azərbaycanda təhsilin inkişafı ilə bağlı strateji hədəflərin reallaşdırılması sahəsində həyata keçirilən islahatlı tədbirlərin mahiyyətinin təbliği və təşviqini gücləndirmək, həmin istiqamətdə aparılan maarifləndirmə işlərinin səmərəliliyini yüksəltmək, habelə bu prosese ictimai dəstəyin genişləndirilməsini təmin etməkdir.

Ölkəmizin ümumtəhsil müəssisələrində şagirdlərin fəal iştirakı ilə müxtəlif fənn ayaqları, maliyyə savadlılığına, zərərli vərdişlərlə mübarizə, sağlam həyat tərzi, informasiya təhlükəsizliyinə dair müntəzəm silsilə tədbirlər, diskussiyalar, “açıq dərslər” keçirilir ki, təhsilçilərdə komanda ruhunu və kommunikativ sənətləri aşılayan bu tədbirlər də media savadlılığının yayılması təcrübəsinin mühüm aspektlərindən biri kimi qiymətləndirilə bilər.

Media savadlılığının şagirdlər və tələbələr arasında aşılanması üçün interdisiplinar yanaşma tətbiq olunur. Linqvistik bacarıqları ilə təhsilçilərin dünya media məkanına çıxmaq imkanları mövcuddur.

Global informasiyalaşma şəraitində mühüm vəzifələrdən biri gənc nəslə müxtəlif kanallar, həmçinin KİV vasitəsilə daxil olan informasiyaların qavranılmasına hazırlamaqdır. Hesab edirik ki, bu məsələnin həllinin əsas atəllərindən biri kimi özündə bilik və vərdişlər sistemini ehtiva edən, məlumatların keyfiyyətini, səhəliyini qiymətləndirən, xoşagəlməz təhlükəli xəbərlərin kütləvi yayılmasından müdafiə olunmaq bacarığını aşılayan media təhsili ola bilər.

AzTU ilə Abşeron Logistika Mərkəzi arasında memorandum

Azərbaycan Texniki Universitetinin (AzTU) rektoru Vilyət Vəliyev Abşeron Logistika Mərkəzinin direktoru Ziya Ağayev və onun başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti ilə görüşüb.

Rektor qonaqlara universitet haqqında ətraflı məlumat verib və Abşeron Logistika Mərkəzi ilə əməkdaşlıqda maraqlı olduqlarını bildirib. O, qarşılıqlı elmi, nəzəri və ustad dərslərinin, həmçinin seminarların keçirilməsi ilə bağlı təkliflər səsləndirib.

Abşeron Logistika Mərkəzinin direktoru Ziya Ağayev görülən işlər və layihələr haqqında danışıb, Mərkəzin mütəxəssislərinin AzTU tələbələrinə seminarlar keçməsi ilə bağlı təklifi müsbət qiymətləndirib. Direktor AzTU məzənlərinin mərkəzdə işlə təmin olunacağına nəzərdə tutulduğunu da diqqətə çatdırıb.

Görüşdən sonra AzTU ilə Abşeron Logistika Mərkəzi arasında əməkdaşlıq haqqında memorandum imzalanıb.

Naxçıvan Dövlət Universiteti tibb fakültəsində “Müasir mərhələdə multikulturalizm” mövzusunda elmi konfrans keçirilib.

Universitetin rektoru Elbrus İsayev əsas ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan multikulturalizmin Azərbaycan xalqının həyat tərzinə çevrildiyini, dövlət səviyyəsində hər zaman təbliğ olunduğunu bildirib.

“Bu dəyərlərə önəm vermək sahəsində Azərbaycan dünya dövlətləri içərisində nəinki seçilib, beynəlxalq təşkilatlarda mövqeyini də möhkəmləndirib” – deyən rektor 2015-ci ildən universitet-

“Müasir mərhələdə multikulturalizm”

də multikulturalizm fənninin keçirilməsindən danışıb və qeyd edib ki, Naxçıvan Dövlət Universiteti bu fənni tədris prosesinə seçmə fənn kimi daxil edən ilk universitetlərdən biridir.

Fəlsəfə və sosial iş kafedrasının professoru, fəlsəfə üzrə elmlər doktoru Məmməd Rzayev bildirib ki, global problemlərin həllində multikulturalizm mühüm rol oynayır. O, ölkəmizdəki multikultural, tolerant mühitin üstünlük-

lərindən danışıb, Azərbaycanın multikulturalizm sahəsində əldə etdiyi uğurların dünya dövlətləri, ölkəmizə gələn qonaqlar tərəfindən də etiraf edildiyi və yüksək qiymətləndirildiyini diqqətə çatdırıb.

Beynəlxalq münasibətlər kafedrasının müdiri, dosent Şamxal Məmmədov vurğulayıb ki, ölkəmiz dünyada multikulturalizm və tolerantlıq sahəsindəki təcrübəsi ilə də tanınır.